

بررسی آخرین اثر نرگس آبیاری در نمایش خانگی

بامدادِ خمارِ پرستاره

سوشون به کارگردانی آبیاری ساخته شده و همسرش محمد حسین قاسمی تهیه‌کنندگی آن را بر عهده داشت و به عنوان اولین اثر این زوج در نمایش خانگی شناخته می‌شود. کشمکش‌های بین پلنفرمی سوشون باعث شده که این اثر -که به صورت کامل هم فرایند ساخت را طی کرده- هنوز به پخش در پلنفرم نرسد اما سوشون تنها برنامه‌شیدا برای پخش نبود. دو اثر دیگر با نام‌های پوکر (آبان) و بامداد خمار هم در لیست ساخت و پخش این پلنفرم قرار گرفتند.

ششید در اولین جلسه سال جدید ساترا، مجوز این سازمان را گرفت. اتفاق ادریهشت ماه رسماً نقطه آغاز شیدا بود. مالکان این پلنفرم نمایش خانگی در همان ماه‌های ابتدایی برخلاف باقی پلنفرم‌های نوظهور با برنامه، تبلیغات و نسبتاً حساب‌شده‌تر جلو آمدند. شیدا در همان ماه‌های ابتدایی حضورش چند اثر را به عنوان برنامه‌های آینده خود در نمایش خانگی معرفی کرد. اولین اثر «سوشون» بود، اثری که شیدا آن را از نماوا گرفته و به خود کرده بود.

تا اوایل شهر یورما نام‌های مختلفی نماد در سایت ساترا به عنوان پلنفرم‌های دارای مجوز معرفی شدند. در میان چندده نام معرفی شده یک نام تکرار شده و پرسرودتر از بقی نام‌ها عمل کرد. پلنفرمی که سرمایه‌گذار و صاحب آن یک بانک خصوصی بود. بانک گردشگری یکی از زیرمجموعه‌های خود را با عنوان کارت گردشگری پارس مامور به گرفتن مجوز پلنفرمی با نام شیدا کرد. در نهایت، او اواخر ادریهشت ماه بانک گردشگری به مقصد خود رسید و پلنفرم

محمدحسین سلطانی خبرنگار

اوایل امسال بود که ساترا درهای مجوز دادن را باز کرد و فرایند کامل اهدای امتیاز پلنفرم در سسامانه ملی مجوزها بازرگاری شد. چندده پلنفرم جدید با سرمایه‌گذاران شناس و شناساورد جریان نمایش خانگی در ایران شدند.

ورود شیدا با ۳ سریال

چند ماهی از این اخبار گذشت و چندان خبری از شیدا و سریال‌های جدیدش نبود تا اینکه که شیدا رسماً تیزر این دو مجموعه را منتشر کرد. سریال‌هایی که به شکلی چشمگیر، بازیگران مطرح سینما و تلویزیون را در خود جای داده. اگر بخوایم حواشی حوالی این چند سریال را کنار بگذاریم، می‌توان به نکته جالبی از شیدارسید. پلنفرم تازه‌تأسیس بانک گردشگری از سه اثری که معرفی کرده، دو اثرش اقتباسی است. آن هم نه اقتباس و برداشت‌های آزادی چون زخم کاری و بازنده، بلکه دو اقتباس تمام و کمال و وفادار به متن. هر دوی این اقتباس‌ها هم مقابل دوربین آبیاری قرار گرفته‌اند. آثار که متن اقتباسی انتخاب شده برای آن‌ها سه وجه مشترک دارد؛ اول نویسنده‌ها هر دو داستان زن هستند و دوم زمان روایت دو اثر در بازه دوران پهلوی اول و دوم روایت می‌شود و سوم سوژگی زن در این داستان‌ها و روایت شدن داستان از زبان شخصیت‌های زن اثر. اگر نگاهی به آثار این بیندازیم، به‌وضوح شاهد روایت‌زنانه‌ها و در آثار و حضور پررنگ کاراکترهای زن در بستر روایی اثر هستیم. اما هیچگاه اثری از او که بازمان فعلی معاصر نداشته باشد، ندیدیم. در میان دو اثر اقتباسی آبیاری، سوشون سابقه اقتباس دارد و حوالی سال ۷۹ و ۸۰ روی صحنه تئاتر رفته است. با این حال به دلیل هزینه سنگین اقتباس از چنین اثری و البته مخالفت‌های دانشور برای اقتباس از این اثر، اقتباس از سوشون به عنوان یکی از مهم‌ترین رمان‌های دهه چهل شمس حدود شصت‌ساله به تعویق افتاد.

اقتباس از بامداد خمار راحت‌تر از سوشون

برخلاف سوشون که سابقه اقتباس دارد تاکنون کسی به سراغ بامداد خمار برای اقتباس نرفته بود. زمانی که فتنه حاج سیدجوادی در ۴۴۰ صفحه آن را به نگارش درآورد و از این حیث رمان طولانی‌تری نسبت به سوشون محسوب می‌شود. با این حال «بامداد خمار» را می‌توان اثر ساده‌تری برای اقتباس نسبت به سوشون دانست اما چرا؟ از نظر کیفیت متن، عمق شخصیت‌ها و البته بافت مکانی اثر و پیچیدگی‌های زبانی کاراکترها پر داختن به سوشون یک پله سخت‌تر از پر داختن به بامداد خمار است. بسیاری از منتقدان رمان حاج سیدجوادی را در زمره آثار عامه‌پسند دهه هفتاد قرار دادند، اثری که فروشی خیره‌کننده‌ای را به ثبت رساند و در بازه سال‌های ۷۴ تا ۸۴ حدود ۳۰۰ هزار نسخه به فروش رسانید و ۷۹ بار تجدید چاپ شد که به گواه آمار از پرفروش‌ترین رمان‌های ۵۰ سال اخیر ایران به شمار می‌رود، اثری که داستان آن از شخصیت سوادیه آغاز می‌شود: «سوادیه، دختری تحصیل کرده و ثروتمند، می‌خواهد با پسری که فرهنگ خانوادگی متفاوتی دارد ازدواج کند. خانواده دختر راضی به این وصلت نیستند. مادر سوادیه مخالف ازدواج او با پسری

وقتی بامداد خمار را گردن نمی‌گیرند

رمان حاج سیدجوادی در همان سال‌های انتشار محل نقدهای متفاوتی از گروه‌های فکری مختلف جامعه شد. برخی چون نجف دریابندری به تحسین این اثر پرداختند و بسیاری چون هوشنگ گلشیری در نقد این اثر مطلب نوشتند. نقطه تحسین منتقدان نسبت به بامداد خمار زبان ساده و روان آن بود که توانسته با یک محتوای آموزنده آن را همراه کند و مخاطب دمه هفتاد را به خود جذب کند. از طرف دیگر و در مقابل این نظر رمان حاج سیدجوادی محکوم بود به بازاری بودن، تحقیر طبقه ضعیف جامعه و در دست‌یابی طبقه مرفه. حالا باید منتظر ماند و دید آبیاری چگونه می‌خواهد از بامداد خمار اقتباس کند. آنچه واضح است، پیرنگ‌های اساسی رمان حاج سیدجوادی پیش از این در آثار آبیاری دیده شده. مفاهیمی چون فقر، عاشقانه‌های نافرجام و زن در گسست‌های اجتماعی از پیرنگ‌های اصلی چند اثر اخیر آبیاری بوده

ستاره‌ها به صف می‌شوند

بر اساس اخبار به دست آمده، بامداد خمار آبیاری فاصله چندانی تا پخش ندارد. اثری که می‌توان به بازیگران آن؛ ترلان پروانه و نوید پورفرج به ترتیب در نقش «حبوبه» و «رحیم نجار» و گلاب آئینه در نقش مادر رحیم نجار اشاره کرد. دیگر بازیگران این اثر رضا کیانیان، علی صفیاء، بهناز جعفری، در پورش نظریه، احترام‌سادات پرومند، زینا غفاری، گلاره عباسی، بهنوش بختیاری، کاظم هزیر آزاد... هستند که نکته جالب توجه در ترکیب بازیگران حضور حمید صفت، رپر معروف در این جمع است. او بعد از بازی در سریال امنیتی «هفت سر اژدها» به کارگردانی ابوالقاسم طالبی حالا برای دومین تجربه بازیگری‌اش

که به‌وضوح در ابلق و شبی که ماه کامل شد دیده می‌شود. با این حال اقتباس از بامداد خمار داستانی هفت ساله دارد. پیش از آنکه اقتباس از این رمان به نرگس آبیاری برسد، ۴ کارگردان دیگر قرار بود این اثر را بسازند. اولین کارگردان حسن فتحی بود که به دلیل درگیری در سریال «جیران»، بامداد خمار را کنار گذاشت. نفر دوم عیاری بود که پس از مدتی از ساخت این اثر منصرف شد. نفر سوم ابراهیم ایرج‌زاد بود که حتی بازیگران خود را یعنی ساعد سهیلی، سارا رسول‌زاده و مهرداد صدیقیان انتخاب کرد ولی پس از گذشت چند ماه از ساخت این اثر انصراف داد. نفر آخر هم امیرحسین عسگری، کارگردان فیلم «برف» بود که سینا مهرداد پردیس احمدیه و میلاد کی‌مرام را برای این پروژه انتخاب کرد که در نهایت به دلیل انصراف بازیگران باز هم سریال متوقف شد تا کار به آبیاری برسد.

جلوی دوربین نرگس آبیاری رفته است. این سریال که در سسه فصل هشت قسمتی در فرورین فیلمبرداری می‌شود، به نظر می‌رسد فصل اولش را به زمستان پیش‌رو برساند. سریالی که تهیه‌کنندگی آن را حسن مصطفوی، بر عهده دارد که پیش از این تهیه‌کنندگی «آتابای» و «برف آخر» را بر عهده داشته است. حجم بازیگران پلنفرم استفاده شده در بامداد خمار و البته سریال‌های دیگر پلنفرم شیدا نظیر «پوکر» و سوشون نشان می‌دهد بانک گردشگری به شکل مفصلی برای ورود به نمایش خانگی برنامه ریخته. برنامه‌ای که نشان از حضور رقیبی جدی و سرمایه‌دار برای دو پلنفرم فیلیمو و فیلمنت دارد.

بر اساس اخبار به دست آمده، بامداد خمار آبیاری فاصله چندانی تا پخش ندارد. اثری که می‌توان به بازیگران آن؛ ترلان پروانه و نوید پورفرج به ترتیب در نقش «حبوبه» و «رحیم نجار» و گلاب آئینه در نقش مادر رحیم نجار اشاره کرد. دیگر بازیگران این اثر رضا کیانیان، علی صفیاء، بهناز جعفری، در پورش نظریه، احترام‌سادات پرومند، زینا غفاری، گلاره عباسی، بهنوش بختیاری، کاظم هزیر آزاد... هستند که نکته جالب توجه در ترکیب بازیگران حضور حمید صفت، رپر معروف در این جمع است. او بعد از بازی در سریال امنیتی «هفت سر اژدها» به کارگردانی ابوالقاسم طالبی حالا برای دومین تجربه بازیگری‌اش

انیمیشن ایرانی «در سایه سرو» در جمع ۱۵ نامزد اولیه اسکار قرار گرفت

سایه سرو در اسکار

مریم فضالی خبرنگار گروه فرهنگ

انیمیشن کوتاه «در سایه سرو» تجربه‌ای منحصر به فرد است که در مدت زمان ۲۴ دقیقه، ۲۴ ساعت خاص از زندگی دو شخصیت بلندقد و لاغراندان را به نمایش می‌گذارد. این اثر، روایتگر پیچیدگی‌های روابط عاطفی در یک خانواده آسیب‌دیده از دوران جنگ است و داستانی دلنشین و تأثیرگذار از

دغدغه‌مندی

دغدغه، نقشه‌راه یک هنرمند است. همان طور که یک مسافر بدون نقشه راه گم می‌شود، یک هنرمند بدون دغدغه نمی‌تواند به مقصد دلخواه خودش برسد. بدون شک یکی از رمزهای موفقیت و به‌ثمر رسیدن این انیمیشن، دغدغه‌مندی سوهانی و ملایمی به عنوان خالقان این اثر است. این دو کارگردان در مصاحبه‌ای که با پلاتو هنر داشتند، درباره ایده اولیه انیمیشن می‌گویند: «داستان انیمیشن کوتاه در سایه سرو از آنجایی شکل گرفت که برای اولین بار، یک فیلم را به‌صورت مشترک کارگردانی کنیم. به همین دلیل به سراغ موضوعاتی رفتیم که دغدغه هر دوی ما بود و هر دو روی آن اتفاق نظر داشتیم؛ موضوعاتی نظیر خانواده، رابطه پدر و مادر و فرزند و روابط عاطفی بین آن‌ها.» این دو هنرمند در ادامه می‌گویند: «در پویانمایی در سایه سرو در ابتدا با یک ایده‌شده‌سرو کردیم و قصد نداشتیم

اورجینال و خلاقانه دانسته‌اند. در این میان، برخی مخاطبان درباره منابع الهام بخش این اثر سوال کرده‌اند، در حالی که تیم سازنده تلاش کرده است تا حد ممکن از شباهت با آثار دیگر هنرمندان پرهیز کند. علاوه بر داستان و تصاویر، طراحی صدا و موسیقی فیلم نیز مورد استقبال قرار گرفته است. استفاده از سازهای شرقی و هماهنگی آن با فضای احساسی فیلم، توانسته ارتباط عمیقی با تماشاگران برقرار کند و تأثیرگذاری بیشتری ایجاد کند.

کارشناس ارشد کارگردانی انیمیشن از دانشگاه هنر تهران، و حسین ملایمی، کارشناس ارشد همین رشته، در خلق این اثر نقش داشته‌اند. ویژگی‌های خاص این انیمیشن از سوی هنرمندان و ادواران بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است. از جمله این ویژگی‌ها می‌توان به سیالیته و پیوستگی روایت، ریتم مؤثر و توانایی فیلم در همراهی و اثرگذاری عمیق بر مخاطب اشاره کرد. کانسپت و تصویرسازی‌های اثر نیز مورد تحسین قرار گرفت و بسیاری آن را

فرم در خدمت محتوا

در دنیایی که انیمیشن‌های کامپیوتری بر همه جا حاکم هستند، در سایه سرو با انتخاب تکنیک دو بعدی فریم به فریم، راهی متفاوت و اصیل را پیش گرفته است. این انتخاب، نه تنها به انیمیشن هویتی منحصر به فرد بخشیده، بلکه به بیننده این امکان را می‌دهد تا به دنیای داستان راه گزیند. عمیق‌تر و صمیمی‌تر نفوذ کند. در این انیمیشن، فرم نه تنها در خدمت محتواست، بلکه با آن در هم تنیده شده و اثری خلق کرده است که هم از نظر بصری جذاب و هم از نظر احساسی تأثیرگذار است. این دو کارگردان درباره تکنیک دو بعدی که یکی از دشوارترین تکنیک‌های ساخت انیمیشن است، توضیح دادند: «معمولاً مدت زمان فیلم‌های کوتاهی که با این تکنیک ساخته می‌شوند، به دلیل دشواری این تکنیک، بیشتر از ده دقیقه نیست. با اینکه می‌دانستیم فیلمنامه‌ای که نوشته‌ایم

از قبل یک مضمون و شعاری خاص را سرلوحه فیلممان قرار دهیم و فیلم را در خدمت آن شعر و مضمون بسازیم؛ بلکه برعکس می‌خواستیم در حین ایده‌پردازی و پیش‌درداستان، با هیچ مضمون و هدف از پیش تعیین شده‌ای داستان را محدود نکنیم و اجازه بدهیم داستان‌مان راه خودش را بیابد. این ایده ساده در ابتدا در مورد یک پدر و پسر نوازنده بود و داستان حول محور مهاجرت و در شهری همچون تهران می‌چرخید اما پس از مدتی به دو شخصیت پدر و دختر و مکان زندگی‌شان در جنوب کشور رسیدیم و با تغییر لوکیشن به سمت جنوب و اضافه شدن عناصری مانند دریا، لنج و بعداً نهنک، مسیر داستان زاویه متفاوتی به خودش گرفت و همه چیز تغییر کرد و سرانجام بعد از کش و قوس‌های فراوان و اختصاص زمان قابل توجه، به فیلمنامه‌هایی رسیدیم.»

حد اقل بیش از پانزده دقیقه زمان نیاز دارد، اما حاضر نتدیم بابت سهولت در تولید، در داستان در سایه سرو دست ببریم و زمان آن را کوتاه کنیم؛ چرا که این تغییر، آسیب جدی به فیلمنامه وارد می‌کرد. دلیل انتخاب این تکنیک برای فیلم هم علاوه بر تناسب و هماهنگی بیشتر آن با داستان ما، علاقه شخصی، تجربه و تخصص بیشتر ما در تولید فیلم‌های انیمیشن بسا تکنیک دو بعدی فریم به فریم بود. این گونه روش‌ها در عین حال که ارزش‌های زیبایی‌شناسانه و منحصر به فرد خود را دارند اما به دلیل اقتصادی نبودن، دشوار بودن، زمان بر بودن و... رویه فراموشی‌اند و در طرف مقابل روش‌های سه بعدی کامپیوتری و یا دو بعدی‌های کات‌اوت کامپیوتری، اقتصادی‌تر و فراگیرتر هستند؛ این هم دلیل دیگری برای تصمیم ما مبنی بر ساخت فیلم در سایه سرو با این تکنیک دشوار بود.»

از جمله این آثار می‌توان به انیمیشن‌های «خدا حافظ دنیای من» و «ای‌وی‌ای» از فرانسه، «خرسی به نام تویک» محصول مشترک لهستان و بریتانیا، «مردان زینبا» از بلژیک، «جرج بظری» محصول مشترک آمریکا و ژاپن، «خرچنگی در استخر» از کانادا، «شاید فیل‌ها» محصول مشترک نروژ و کانادا، «من» و «۲۱» هر دو از آمریکا، «اوریکامی» و «آب‌نات‌های جادویی» هر دو از ژاپن، «پربیس» محصول مشترک فرانسه و پرتغال، «سرگردانی برای شگفتی» از هلند و «کلاویه وحشی مزاج» محصول مشترک آلمان و فرانسه، اشاره کرد که همگی از نامزد‌های اولیه شاخه بهترین انیمیشن کوتاه هستند.

کانادا و «انیمایو» در اسپانیا اشاره کرد. همچنین در سایه سرو نامزد بهترین فیلم کوتاه در هشدهمین دوره جشنواره ونیز (ایتالیا) شد و در جشنواره انسی (فرانسه) برای کسب جایزه کریستال نامزد گردید. از دیگر افتخارات جهانی این انیمیشن می‌توان به دریافت تندیس طلایی بهترین فیلم انیمیشن، بهترین طراحی کاراکتر، بهترین انیمیت و دیپلم افتخار بخش بین‌الملل از دوسالانه پویانمایی تهران اشاره کرد. حضور این اثر در فستیوال‌های معتبر و متعدد بین‌المللی، گواهی بر موفقیت‌های آن در عرصه جهانی است. در میان رقبای سرسخت در سایه سرو، انیمیشن‌های برجسته‌ای قرار دارند.

ثبات اقتصادی و آرامش روانی اشاره کرد. این مسائل باعث کند شدن روند تولید و ایجاد موانع فراوانی برای تیم سازنده شدند، اما در نهایت این سختی‌ها با نتیجه‌ای موفقیت‌آمیز جبران شد. انیمیشن در سایه سرو تاکنون در ۱۰۰ جشنواره بین‌المللی و ملی معتبر به نمایش درآمده است که از این میان، نزدیک به ۲۷ جشنواره مورد تأیید آکادمی اسکار بوده‌اند. این اثر تاکنون موفق به کسب بیش از ۲۰ جایزه بین‌المللی شده که از میان آن‌ها می‌توان به چهار جایزه بهترین انیمیشن از جشنواره‌های معتبر آکادمی اسکار مانند «تراییکا» و «فیلم کوتاه لس‌آنجلس» در آمریکا، «اسپارک» در

جایزه پشت جاییه

با وجود تمام چالش‌ها و دشواری‌هایی که در روند تولید انیمیشن در سایه سرو پیش روی کارگردانان این اثر قرار داشت، نتیجه‌ناهی به قدری شیرین و ارزشمند است که تمامی سختی‌ها را تحت الشعاع قرار می‌دهد. به گفته شیرین سوهانی و حسین ملایمی، علاوه بر مشکلات رایج در تولید انیمیشن دو بعدی فریم به فریم، مسائل دیگری نیز در مسیر تولید این اثر ایجاد چالش کرده‌اند. از جمله این مشکلات می‌توان به کمبود نیروی انسانی متخصص در ایران، هزینه‌های بالا و عدم تطابق آن‌ها با بودجه محدود تولید، و همچنین مشکلات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی که در کشور مان وجود دارد و به تبع آن، عدم